



ע"פ 1074/22 - לואי מוחסן, קוסאי אדריס נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייט
ע"פ 1074/22

לפני:
כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

המערערים:
1. לואי מוחסן
2. קוסאי אדריס

נגד

המשיבה:
מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה
בת"פ 060438-08-19 שניתן ביום 30.12.2021 על
ידי כבוד השופט א' פורת

תאריך הישיבה:
כ"ב בסיון התשפ"ב (21.6.2022)

בשם המערערים:
בשם המשיבה:
בשם שירות המבחן:
עו"ד נטע לב
עו"ד יוסף קנפו
עו"ס ברכה וייס

פסק-דין

השופטת ג' כנפי-שטייניץ:

לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט א' פורת) מיום 30.12.2021 בת"פ 060438-08-19, בגדרו הושת על המערער 1 עונש של 45 חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו, לצד ענישה נלווית. כן הופעל בעניינו מאסר מותנה בן 10 חודשים באופן שמחציתו תצטבר למאסר שהוטל; על המערער 2 הושת עונש של 18 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו, לצד ענישה נלווית.

הערעור נסוב על חומרת עונשי המאסר בפועל שנגזרו על המערערים.

עמוד 1



כתב האישום וההליך לפני בית המשפט המחוזי

1. המערערים הורשעו, על יסוד הודאתם בכתב אישום מתוקן ובמסגרת הסדר טיעון, בעבירות הבאות: המערער 1 הורשע בשוד בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 402(ב) יחד עם סעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); ובנשיאה והובלת נשק, לפי סעיף 144(ב) רישא יחד עם סעיף 29 לחוק. המערער 2 הורשע בסיוע לשוד בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 402(ב) יחד עם סעיף 31 לחוק; בנהיגה ללא רישיון נהיגה לפי סעיף 10(א) וסעיף 62(1) לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961; ובנהיגה ללא פוליסה לפי סעיף 2(א) ו-(ב) לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970.

2. ואלה הן עובדות כתב האישום המתוקן בהן הודו המערערים: המערער 1 תכנן עם אחרים לבצע שוד בסופרמרקט בעיר טמרה תוך שימוש בנשק חם. ביום 29.6.2019 הצטיידו המערער 1 ואחרים באקדחים, בלבוש כהה, כיסויי פנים, כפפות וקסדות (יוער במאמר מוסגר כי הצטיידות זו בוצעה בנוכחות המערער 2 ומוהנד כנאניה, הנאשם 3 בכתב האישום שהוגש נגד המערערים (להלן: מוהנד)). בהמשך הצטיידו גם ברובה מסוג M-16, אספו אנשים נוספים ונסעו בכלי רכב שהכינו מבעוד מועד לכיוון הסופרמרקט. לאחר שבחנו במקום את היתכנות ביצוע השוד, ירדו שישה מבני החבורה, בהם המערער 1 (להלן: השודדים) מכלי הרכב, כשהם רעולי פנים, כשכולם, למעט המערער 1, אוחזים בכלי נשק. אדם נוסף נותר ברכב על מנת לשמש כנהג מילוט.

השודדים נכנסו לסופרמרקט כשכלי הנשק שברשותם שלופים וטעונים. חלק מהשודדים דרשו וקיבלו מהקופאיות באיומי אקדח את הכסף שהיה בקופות. חלק מהשודדים דרשו ממנהל הסופרמרקט, באיומי אקדח או חפץ הנחזה להיות אקדח, את כספי הפדיון שהוחזקו בחדר אחר. לאחר שקיבלו את הכסף היכה אחד השודדים את המנהל בראשו. במהלך ביצוע השוד, ובעודם בסופרמרקט, ירו חלק מהשודדים בכלי הנשק שברשותם מספר פעמים על מנת להרתיע את הנוכחים במקום ולמנוע התנגדות למעשיהם. לאחר שנטלו את הכסף, יצאו השודדים מן הסופרמרקט בריצה, וחלקם ירו מספר יריות לעבר רכב חונה במטרה להרתיע את נהגו מפני התערבות או דיווח על מעשיהם. השודדים עלו על רכביהם ונמלטו מן המקום. במהלך השוד נגנב סכום של כ-140,000 ₪.

עוד תואר בכתב האישום, כי בימים שקדמו לשוד, ובמטרה לסייע בביצועו, פעלו המערער 2, מוהנד וחאלד עאמר (להלן: חאלד) כדי לקבל לידיהם קטנוע אשר שימש לביצוע השוד. במהלך פעולה זו, נהג המערער 2 ברכב אף שאינו מורשה לנהיגה. השלושה נכחו גם בהכנות שנערכו ביום ביצוע השוד. חאלד הוסיף ומסר למערער 1 את רכבו לצורך ביצוע השוד בתמורה לתשלום כספי. בהמשך לכך, פירק מוהנד את לוחיות הזיהוי של הרכב ואת ה"טסות" מגלגליו, זאת כדי לסייע לביצוע השוד ולהקשות על זיהוי הרכב. המערערים ואחרים הוסיפו וחיבלו בפנס הקדמי השמאלי של הרכב וחבטו ברכב.

זמן קצר לאחר ביצוע השוד, נפגשו מערער 1 ושניים נוספים עם חאלד והשיבו לו את רכבו. בהמשך, ולבקשתו של המערער 1, פעל חאלד לגריסת הרכב וזאת במטרה להקשות על גילוי זהות מבצעי השוד.

3. במסגרת הסדר הטיעון הוסכם, כי יוטל על המערער 1 עונש של מאסר בפועל וענישה נלווית. כן הוסכם כי המדינה תבקש להטיל על המערער 1 עונש של 4 שנות מאסר ותבקש להפעיל את עונש המאסר המותנה התלוי ועומד מעליו, ואילו ההגנה תטען באופן חופשי בעניינים אלה. באשר למערער 2 הוסכם כי יוטל עליו עונש מאסר בפועל עמוד 2



וענישה נלווית, כאשר לעניין משכו של עונש המאסר יטענו הצדדים באופן חופשי.

4. לקראת מתן גזר הדין הוגש תסקיר שירות מבחן בעניינו של מערער 1 בו תואר הרקע האישי והמשפחתי שלו. שירות המבחן התרשם כי המערער 1 ניהל לאורך השנים אורח חיים שולי בחלקו ופיתח דפוסי חשיבה והתנהגות עבריינים. כן התרשם ממאפייני אישיות אימפולסיביים ואלימים באישיותו. שירות המבחן ציין כי המערער 1 מתקשה ליטול אחריות על חלקו בעבירות המיוחסות לו והעריך כי נשקף ממנו סיכון גבוה להישנות התנהגות דומה בעתיד. לפיכך, לא בא שירות המבחן בהמלצה לענישה שיקומית בעניינו.

גזר דינו של בית המשפט המחוזי

5. בגזר הדין עמד בית המשפט המחוזי על חומרתן של העבירות שיוחסו למערערים ועל הסיכון הנשקף מהן. בית המשפט המחוזי קבע כי מעשה השוד שביצע המערער 1 בסיועו של המערער 2, הוא ברף החומרה הגבוה של עבירות השוד באופן המצדיק הטלת ענישה מרתיעה הכוללת רכיב של מאסר ממושך. בית המשפט המחוזי ציין כי במסגרת הסדר הטיעון תחמה המדינה את עתירתה העונשית בעניינו של מערער 1, באופן המשפיע גם על עונשיהם של המערער 2 ומוהנד, זאת בשל קשיים ראייניים ממשיים שעלו בעת שמיעת פרשת הראיות; בשים לב לחוסר העקביות בעדותו של עד התביעה העיקרי; ולנוכח העובדה שלא כל המעורבים שהופללו על-ידי אותו עד הועמדו לדין על-ידי המדינה. צוין כי לאור כל אלה, הלכה המדינה כברת דרך משמעותית לעבר המערערים, הן בתיקון משמעותי של עובדות כתב האישום והן בתיאור חלקם של המערערים במעשה העבירה העיקרי.

6. בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע כי בנסיבות שלפניו, יש ליתן את הדעת לעובדה שבסופו של יום רק המערער 1 הועמד לדין כמבצע העיקרי של מעשה השוד וזאת על אף שבשוד השתתפו שבעה שודדים. לצד זאת קבע, כי אין מדובר באכיפה בררנית שכן לא נמצא דופי בשיקולי המדינה בקביעת זהות הנאשמים שהועמדו לדין, וגם אם החלטתה שלא להעמיד לדין מעורב אחד מוטלת בספק, אין בכך כדי להעמיד למערערים טענה להגנה מן הצדק.

7. בהתאם לאמור, ובשים לב לחלקו המרכזי של המערער 1 באירוע השוד ובתכנונו, כמו גם לעובדה שהוא עצמו לא החזיק נשק במהלך ביצוע השוד, קבע בית המשפט המחוזי כי מתחם העונש ההולם בעניינו נע בין 42 חודשי מאסר לבין 6 שנות מאסר.

בעניינו של המערער 2 קבע בית המשפט המחוזי מתחם שנע בין 18 חודשי מאסר ל-3 שנות מאסר, וזאת בשים לב למכלול העבירות בהן הורשע ולחלקו כמסייע שלא השתתף במעשה השוד.

8. בבואו לגזור את עונשם של המערערים בתוך מתחמי הענישה, נתן בית המשפט המחוזי דעתו לנטילת האחריות והבעת חרטה מצדם בתיק מורכב ראיינית. כן התחשב בהתמשכות ההליך המשפטי שכלל תקופה ממושכת של הגבלת חירות ובהסכם "סולחה" שנערך בין המערערים לבין בעל הסופרמרקט. בעניינו של המערער 1 שקל בית המשפט המחוזי גם את עברו הפלילי שכלל הרשעה קודמת בחבלה חמורה בנסיבות מחמירות.



לאחר כל אלה, גזר בית המשפט המחוזי על המערער 1 עונש של 45 חודשי מאסר בניכוי ימי מעצרו; מאסר על תנאי; ופיצוי לבעל הסופרמרקט בסך 15,000 ₪. בנוסף לכך הפעיל בית המשפט המחוזי עונש מאסר מותנה של 10 חודשים שהיה תלוי ועומד נגד המערער 1 באופן שמחציתו הופעלה בחופף לעונש המאסר שהוטל עליו ומחציתו במצטבר, כך שבסך-הכל הוטלו על המערער 50 חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו.

בעניינו של המערער 2, קבע בית המשפט המחוזי את עונשו בתחתית מתחם הענישה וגזר עליו 18 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו; מאסר על תנאי; פיצוי לבעלי הסופרמרקט על סך 5,000 ₪; ופסילת רישיון נהיגה למשך 3 חודשים.

9. להשלמת התמונה יצוין, כי מוהנד הורשע בסיוע לשוד בנסיבות מחמירות, במסגרת הסדר טיעון "סגור" הכולל הסכמה עונשית. בהסדר הטיעון הוסכם כי יוטל על מוהנד עונש מאסר בפועל החופף את תקופת מעצרו שעמדה על שלושה חודשים, וכן ענישה נלווית.

מכאן הערעור.

טענות הצדדים

10. הערעור נסוב על רכיב המאסר לריצוי בפועל שהוטל על כל אחד מן המערערים. בעניינו של המערער 1 נטען כי שגה בית המשפט המחוזי בקביעת מתחם העונש ההולם ובגזירת עונשו. נטען כי בית המשפט המחוזי טעה בכך שלא קיבל את טענותיו לאכיפה בררנית, אף שהמערער 1 היה היחיד מבין חבורת השודדים שהועמד לדין ואף שחלקו בשוד היה הפחות בחומרתו. נטען כי יש באלה כדי להצדיק חריגה ממתחם העונש ההולם מטעמי צדק. כן נטען כי המערער הוא בגיר-צעיר שהיה בן 21 בעת ביצוע העבירה, ובהתחשב בכך נכון היה לקבוע מתחם ענישה שחלקו התחתון יעמוד על 18 חודשי מאסר ולגזור את עונשו בחלקו הנמוך של המתחם.

11. באשר למערער 2, עיקר טענותיו נוגעות לפער בין עונש המאסר שהוטל עליו לבין עונשו של מוהנד. בהקשר זה נטען, כי חלקו של המערער 2 במעשים היה זהה לחלקו של מוהנד, המצוי ב"פריפריה" של סיוע לשוד, שכן שניהם לא נטלו בו חלק אקטיבי ולא נכחו במקום האירוע. עוד נטען כי שניהם צעירים נעדרים עבר פלילי. לטענת המערער 2, קשיים ראייתיים אינם יכולים להוות נימוק לפער כה משמעותי בענישה, העומד בניגוד לעיקרון אחידות הענישה. בהתאם, מבקש המערער 2 כי בית משפט זה יקבע את עונשו קרוב יותר לעונש שנגזר על מוהנד או כמשך תקופת מעצרו שעומדת על 12 חודשים.

12. מנגד, המדינה סומכת ידה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי וטעמיו. נטען כי עונשיהם של המערערים מקלים ביחס לחומרת העבירות שמיוחסות להם, וכי אלה מאזנים נכונה את כל השיקולים הרלוונטיים בעניינם, בהם הקשיים הראייתיים בתיק; נסיבותיהם האישיות; והסכמות הצדדים במסגרת הסדרי הטיעון השונים. בהתאם לאמור, ביקשה המדינה לדחות את הערעורים.



13. לקראת הדיון בערעור הובא לעיונו תסקיר עדכני מטעם שירות המבחן בעניינו של המערער 1. עיון בתסקיר מעלה כי התנהלותו של המערער 1 במסגרת מאסרו תקינה, כי הוא משולב בקבוצות חינוכיות ומשתף פעולה עם גורמי הטיפול בכלא, וכי הוא עתיד להשתלב בקבוצות טיפוליות נוספות. עוד עלה כי הוא מודה בביצוע העבירה ומביע חרטה על מעשיו.

דיון והכרעה

14. לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, ולאחר בחינת טענות הצדדים בדיון שהתקיים לפנינו, באנו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.

15. כידוע, מידת ההתערבות של ערכאת הערעור בגזר דין היא מצומצמת, ושמורה למקרים חריגים בלבד, שבהם גזר הדין מגלה סטייה ניכרת ממדיניות הענישה הנוהגת או כאשר נפלה טעות מהותית בגזר הדין (ראו: ע"פ 2421/21 ברמי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (7.7.2022); ע"פ 2090/22 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 9 (29.5.2022); ע"פ 5262/21 אבו סבילה נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (16.5.2022)).

עניינם של המערערים אינו נמנה עם אותם מקרים חריגים.

16. בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתה של עבירת השוד, בשל השפעותיה הקשות על קורבנות העבירה, על הסדר הציבורי ועל תחושת הביטחון של הציבור כולו (ע"פ 1167/21 חוג'יראת נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (31.5.2021)). עוד הודגש הצורך בענישה מרתיעה ומחמירה בעבירות שוד שמבוצעות באמצעות נשק חם (ע"פ 8172/21 חג'אזי נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (27.4.2022)).

17. בענייננו, המערערים היו מעורבים, כל אחד וחלקו, בתכנית עבריינית נועזת, רבת מבצעים ומתוכננת בקפידה. מדובר באירוע שוד חמור שכלל תכנון מפורט ופעולות הכנה רבות, בהן הצטיידות בכלי רכב, במסכות, בכפפות ובכלי נשק. כן ננקטו פעולות יזומות על מנת להקשות על זיהוי השודדים ולהסוות את כלי הרכב, בהן הסרת לוחיות רישוי הרכב לפני השוד וגריסת הרכב לאחריו. במהלך השוד נעשה שימוש בכלי הנשק תוך ביצוע ירי הן בתוך הסופרמרקט והן מחוצה לו, תוך העמדת הנוכחים במקום בסיכון ממשי, ואף הופעלה אלימות פיזית כלפי מנהל הסופרמרקט. מדובר אפוא באירוע שוד בדרגת חומרה גבוהה ביותר המצדיק ענישה מחמירה ומרתיעה בעניינם של שני המערערים.

18. לנוכח הדברים האמורים, יש ממש בטענת המדינה כי העונשים שנגזרו על המערערים, על בסיס ההסכמות העונשיות שבהסדר הטיעון, אינם מחמירים עמם כלל ועיקר ואף נוטים לקולה. עונשים אלו נגזרו בשים לב למכלול השיקולים אליהם התייחס בית המשפט המחוזי בגזר דינו לרבות הקשיים הראייתיים הממשיים בתיק, ואי-העמדתם לדין של מעורבים נוספים. בשים לב לאמור, לא מצאתי כי נפלה טעות בגזר דינו של בית המשפט המחוזי. בית המשפט המחוזי התייחס למכלול השיקולים הרלוונטיים לגבי כל אחד מהמערערים, נתן להם את המשקל המתאים, והגיע לתוצאה עונשית שאינה סוטה ממדיניות הענישה הנהוגה, בוודאי שלא לחומרה.



19. אשר לטענת המערער 1 לאכיפה בררנית. ביסוד טענה זו עומדת החלטת המאשימה להעמיד לדין רק חלק מן המעורבים בפרשה. אכן, אכיפה בררנית יכולה למצוא ביטוי בהחלטה להעמיד לדין רק חלק מן המעורבים בתכנית העבריינית, ללא טעם ענייני המצדיק הבחנה ביניהם (ע"פ 6328/12 מדינת ישראל נ' פרץ, פסקה 23 (10.9.2013)). קבלתה של טענת אכיפה בררנית עשויה להביא לביטול כתב האישום ובמקרים מסוימים אף לשמש בסיס להקלה בעונש, ואולם בשני המקרים מוטלת על הנאשם החובה להוכיח שהוא הופלה לרעה לעומת אחרים (ע"פ 1109/21 קבועה נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (23.12.2021)). בענייננו, בית המשפט המחוזי ציין בגזר הדין כי לנוכח הקשיים הראייתיים שעלו במהלך שמיעת הראיות, לרבות הקשיים בעדותו של עד התביעה העיקרי, "לא נמצא דופי" בשיקולי המאשימה עת החליטה להעמיד לדין רק חלק מן המעורבים בפרשה, משיקולים ראייתיים, למעט ביחס למעורב אחד שעניינו "הוטל בספק". עם זאת צוין, כי העובדה שלא כל המעורבים בפרשה הועמדו לדין נלקחה בחשבון בהסדר הטיעון, עת הלכה המאשימה לקראת המערער 1 "כברת דרך משמעותית", הן בתיקון משמעותי של עובדות כתב האישום והן בתיאור חלקו במעשים. בנסיבות אלה, לא נמצא בסיס להקלה נוספת בעונשו של המערער 1 על יסוד טענה זו. זאת בפרט משהעונש שנגזר על המערער 1 אינו חורג מתחומו של ההסדר העונשי עליו הסכימו הצדדים.

20. המערער 2 טוען כי בית המשפט המחוזי סטה בעניינו מעיקרון אחדות הענישה. עקרון אחדות הענישהנגזר אף הוא מעיקרון השוויון בפני החוק והוא מחייב שמירה על יחס הולם בין עונשיהם של נאשמים בעלי נסיבות אישיות דומות אשר ביצעו עבירות הדומות באופיין (ע"פ 4959/19 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (12.6.2022)) בהקשר זה נקבע כי יש לשאוף לכך שענישתם של שותפים שמואשמים בעבירות דומות באותה פרשה, תשקף את חלקו היחסי של כל אחד מהם בפעילות העבריינית (ע"פ 9919/17 זועבי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (9.7.2019)). עם זאת, כפי שנקבע לא אחת בבית משפט זה, עיקרון אחדות הענישה אינו עומד לבדו, ו"השיקול בדבר אחדות הענישה הינו שיקול אחד מבין מכלול השיקולים שעל בית המשפט לשקול על מנת להגיע לתוצאת מאוזנת המגשימה את תכלית ההגנה על עניינו של הציבור והפרט" (ע"פ 7350/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (14.1.2013)).

בעניינו של המערער 2, אכן ישנו פער ממשי בין העונש שהושת עליו לבין העונש שהושת על מוהנד, אף שלכאורה עניינם דומה. עם זאת, עונשו של מוהנד נגזר בהתאם להסדר טיעון "סגור" בגדרו הסכימו הצדדים על משכו של עונש המאסר שיוטל עליו באופן המשקף את עניינו הפרטני. בעניין זה ציין בית המשפט המחוזי בגזר דינו כי "חרף הדמיון בתרומתם למעשה השוד כעבירה העיקרית, נאשם 3 זכה להקלה מפליגה נוכח קשיים ראייתיים היחודיים לעניינו, ושלא היו מנת חלקו של [המערער 2]". בהקשר זה נקבע כי "אין להשליך מהסדר טיעון בעניינו של נאשם אחד על רף הענישה של נאשם אחר, משהסדר הטיעון מתחשב בשיקולים מגוונים ושונים ובכללם שיקולים במישור הראייתי" (וראו: ע"פ 1222/22 מדינת ישראל נ' נאצר, פסקה 13 (23.6.2022); ע"פ 5779/14 אלגזי נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (5.2.2015); ע"פ 6210/13 גונן נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (14.11.2013)). בהתאם לאמור, בנסיבות עניינו אין מקום להקיש מעונשו של מוהנד באשר לעונש הראוי בעניינו של המערער 2. כאמור, מכלול השיקולים הצריכים לעניין מחייבים הטלת ענישה מחמירה ומרתיעה, ולפיכך גם בהיתן פערי הענישה בין המערער 2 לבין מוהנד, ובשים לב לשוני שביניהם, אין מדובר בפער המצדיק סטייה ממתחם הענישה הראוי בנסיבות הענין.

21. סיכומו של דבר, כל השיקולים הנדרשים בעניינם של המערערים הובאו בחשבון ולא נפלה בגזר דינו של בית המשפט המחוזי כל טעות המצדיקה התערבותנו. בנסיבות אלה, אציע לחבריי לדחות את הערעור.

המערער 2 יתייצב לריצוי עונש המאסר בפועל שהוטל עליו ביום 14.8.2022 בשעה 09:00 בבית המעצר קישון,



או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ש ו פ ט ת

הנשיאה א' חיות:

אני מסכימה.

ה נ ש י א ה

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ג' כנפי-שטייניץ.

ניתן היום, כ"א בתמוז התשפ"ב (20.7.2022).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה